

Brzojavne i zadnje vijesti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 3. julija. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Općeniti položaj se nije promijenio. Na Dnjestr, niz Nižnij, došlo je na sjevernoj obali rijeke na više mjesta do uspješnih borbi naših četa, gdje smo zarobili 11 neprijateljskih časnika i 550 momaka.

Talijansko bojište.

Proti pojedinim položajima visoravni Doberdoba podržavali su Talijani živahnu topovsku paljbu. Oni su pokušali više navala pješadijom, osobito izmedju Zdravšine i Polazza, ali su bili kao uvijek odbijeni uz velike gubitke. U koruškom i tirolskom pogranicnom području nije se dogodilo ništa znatnijega.

Zamjenik poglavice generalnog stožera, v. Hofer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 15. julija (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

U području Souchez bijahu odbijene svuda francuske navale, djelomično poduzete od jačih sila. Francuzi su jučer obnovili kasno u noć pokušaje, da opet osvoje od nas u argonskoj šumi zauzete pozicije. Akoprem su uložili mnoštvo streljiva te jake na novo dovedene sile, slomljene su njihove navale. Na više su se mjesta zbile žestoke borbe sa ručnim granatama te borbe iz bliza. Sa neobično visokim bicima platilo je neprijatelj uzaludna svoja naprezanja. Broj se francuskih zarobljenika povisio na 68 časnika i 3668 momaka. Uspjeh je naših četa tim znamenitiji, što su Francuzi spremali prama suglasnim izjavama zarobljenika na 14. julija, njihov narodni blagdan, veliku navalu na našu frontu u Argonama. U šumi Les Prêtres slomljena je francuska provala sa velikim gubicima pred našim pozicijama.

„Kako je negda bilo u Istri“.

(Nastavak.)

Kako se živjelo pod Mlečanima.

Čast i vlast markgrofa Istre predje sa patrijara oglejskih 1420. na Veneciju. Ona je u sredine svoje aristokracije (gospode) pošiljala načelnike (potesta) u istarske općine. Ti načelnici su u općinama na moru službovali 16 mjeseci, a u drugim 32 mjeseca. Načelnik je bio predsjednik općinskog vijeća i sudova. Mlečani razlikovahu tri vrste općina. Najveći ugled imadjuh gradovi, u kojima stalošave biskup (città), a ti bijahu Kopar, Cittanova, Poreč i Pula; članovi općinskih vijeća imadjuh čast plemićki (nobili). U drugom redu bijahu ostali gradovi (terre) kao Labinj, Buje, Vodnjan, Grožnjani, Izola, Sv. Lovreč, Motovun, Milje, Buzet, Piran, Oprtalj, Rovinj, Umag i Bale, a u trećem ostale općine (paese). Općine su imale svoj statut (propise), ali su te statute Mlečani mijenjali, kako se njima sviđalo.

Prosti puk bio je isključen od svijih časti općinskih. I u mletačkoj Istri bijaše više gospositija (baronija), gdje je baron imao ona prava, kao u gradovima općinska vijeća s načelnikom.

Istočno bojište.

U manjim smo okršajima iz Kuršanija zarobili 2 časnika i 425 Rusa. Sjeveroistočno od Suvalkija osvojili smo na južni uzvisine Olanzanke te otebi 300 Rusa i 2 strojne puške. Jugoistočno od Kolna zauzeli smo selo Kruska kao i pozicije neprijatelja južno i istočno tog sela i južno crte Tariat - Lipnik. Zarobljeno je 2400 momaka i 8 strojnih puški. Borbe u području Prasnija napredovale su uspješno.

Zauzeli smo više neprijateljskih linija te od Rusa jako utvrdjeni grad Prasnij, za kojega su se u zadnjim danima februara vodile žestoke borbe.

Jugoistočno bojište.

Na jugoistočnom je bojištu položaj nepromijenjen.

Vrhovna vojna uprava.

Rumunjska zetva.

Bukarest, 15. Julija. Poluslužbeno se javlja, da od nedjelje dalje vrijede nove odredbe za izvoz žita i one robe za koju nije još izvoz zabranjen. Pošto se ne će radi državnih potreba dozvoliti, da rumunjski željeznički vagoni prelaze državnu granicu, to će trgovci morati sami skrbiti za daljnji izvoz preko granice. Na taj način otpremil će se dnevno do 361 vagona do pograničkih stanica.

Srpske čete na granici Bugarske.

Bukarest, 15. Julija. „Seava“ doznaje iz Nisa, da Srbi prenasaj znatni broj svojih četa sa anstrijske na bugarsku granicu.

Njemački car na istočnoj fronti.

Posen, 15. Julija. (D. u.) Njemački car prispio je ovamo, te putuje na bojište sjeverno od Pilice. Ovdje je imao pogovor sa Hindenburgom i sefom generalnog stožera Falkenhaynom.

Nijemci pred Osovicom.

Kopenhagen, 15. Julija. Petrogradska vijest priznaje, da je Njemačka fronta već na vidiku Osovicke.

Zaustavljen brod.

Kopenhagen, 15. Julija. (D. u.) Danski parobrod „Kronprinz Frederik“ zaustavljen je bio južno Sundu od njemačkih ratnih brodova i odveden u Svine-münde. Parobrod bio je na putu za Englesku kroz drom.

Kmet je tripio iste muke, kao goriopisano. Za vojničke stvari ustrojio Venecija još 1304. čast kapetana paisenatičku, koji je stolovao u Sv. Lovreču na kanalu Limu. On je bio vojnički zapovjednik nad svim gradovima mletačke Istre; imao je skrb za održavanje reda i sigurnosti po selima; morao je svako toliko posjetiti pokrajino. Ostali načelnici su morali pod prisegom pomagati mu. God. 1358, ustrojio je za posjede na sjeveru Mirne još kapetanju paisenatičku u Grožnjani. Oba kapetana (ovaj i onaj u Sv. Lovreču) službovahu jednu godinu, a istodobno bijahu i načelnici onoga mjesta, gdje stolovahu. Kada Mlečani zadobije kašete Rašpor, ukinuše obje kapetanje i ustrojioše novu u Rašporu za sve svoje posjede istarske. Kapetan mletački morao se skrbiti za obranu mletačkih posjeda od Austrije. God. 1511. renes kapetan Rašporu svoju stolicu u Buzet, kad je — kako je spomenuto — Frankopan sa zemljom sravnio kašete.

Mlečani sjeku istar, šume i odnašaju iz Istre umjetnine.

Lodovico Memo, providur mletački u Istri, izvještaje god. 1590., da je za Veneciju dao u dolini Motovunskoj posjede 17.235 dubova za gradnju ladja i brodova,

Japansko vojničko izaslanstvo u Francuskoj.

Zürich, 15. Julija. „Neue Züricher Zeitung“ javlja, da je u Marsilju stiglo japansko izaslanstvo na čelu pukovnika Ogale.

Srpski ratni kredit.

Lugano, 15. Julija. „Avanti“ javlja, da su u srpskoj skupštini dva socijalistična zastupnika glasovali proti ratnom kreditu.

Srpski ministar Jovanović o pravom uzroku austro-srpskog rata.

Lugano, 15. Julija. Srpski ministar Jovanović izjavio je jednom talijanskom novinaru: Pravi uzrok konflikta izmedju Austro-Ugarske i Srbije jest nemogućnost za Srbiju, tptiti neprijateljsku Albaniju. Radi toga je morala Srbija sada zauzeti Drač. Budućnost je Albaniji doduse prepustena Europi, ali Srbija ne će da ima nijednog neprijateljskog susjeda.

Naravski to ima da umiri prividno Italiju.

Grčke čete u Epiru.

Milan, 15. Julija. „Popolo d'Italia“ javlja iz Rima: Polag vijesti iz Grčke zaposele su grčke čete četrnaest sela južno jezera Ohrida.

Grey u uredu.

London, 15. Julija. (D. u.) Državni tajnik Grey preuzeo je opet poslove iz vanjskog ureda.

Upljenari su bune.

London, 15. Julija. (D. u.) „Daily Chronicle“ javlja iz Kardifa: Čini se, kao da ne će biti moguće budućeg četvrtka zapriječiti bunu u valiserskim ugljenokopima. Položaj je tako ozbiljan, da će Asquith i Lloyd George možda putovati u južni Wales. Vođa radništva Harthorn izjavio je, da ako bi se kasalo ljude prisilili pod munjevitki zakon, bit će položaj desetput slabiji.

Položaj na istoku.

Od nekoliko dana nastupio je u ratnim operacijama saveznika na desnoj strani Visle i u Galiciji nekakav zastoj. Vojska se nadvojede Josipa Ferdinanda ukopala na uzvisinama sjeverno od Krasnika s obje strane ceste, koja vodi u Lublin i sružila je niz ruskih navala, što je neprijatelj proveo osobitom snagom, pomoću nadosliih pojačanja. Posljedak ove ruske ofenzive bio je samo taj, da su prele austro-ugarske čete u defenzivu, jer su imale pred sobom odvise jake ruske sile. Dalje istočno nalazi se vojska generalnog maršala Mackensena u istoj visini sa vojnim odjelima saveznika, te je doprila do područja južno od Krasnotava. Bojevi, koji se su tamo razvili, imadu samo lokalno značenje. Na Bugu stoje si nepri-

ateljeli uz Bug od Krilova preko Kamionke Slavutice do ceste Lavov Brody te prama jugu do Dnjestra uz područje Zlate lipe. Vojska Pflanzer-Balintova stiiu kao dosada desno krilo prama Besarabiji. Ovdje mir ne znači iznemoglost ratne poduzetnosti i ratne sile, već samo stanku, koju smo već doživjeli iz pada Premisla. Nakon što je opet osvojen Lavov, bilo je nužno promijeniti frontu vojska, da se uzmagu nastaviti ratne operacije. Vojska je Mackensena prije napredovala sa glavnim silama u istočnoj pravcu, ali je sada promjenjena na lijevo krilo, da se očuva sveza u prodiranju sa našim savezničkim četama. Prama bečkih vijestima pomaknula se je vojska Böhm-Ermoljjeva na sjevero-istok prema Bugu te stoji u doticaju sa desnim krilom Mackenseneve a lijevim krilom Linsengeneve vojske, koja je prešla rijeku Dnjestr. Ovo skrenuće vojske moglo je uslijediti samo pjesice radi nedostatka željeznice, a to trajase dugo vremena. Istodobno bilo je nužno, da se premjeste stražnje sveze, da se omogući redoviti dovoz vojske.

To bijaše tim nužnije, što su se operacije približavale ovome području bez pomoćnih sredstava, u kojem su Rusi već u početku rata, kad su umicniali augusta do septembra pred prodiranjem Danklova i Aufenbergove vojske unistili sve ceste i željezničke pruge. Krajina je sjeverno crte Bihava — južno od Lavova — Krasnostav-Bug puna močvara, suma, te zaštićena plosnatim brežuljcima. U tom se području odigrahu god. 1903. carske vojničke vježbe, u kojima priprede sjevernoj vojski zadatke, da kojima pripade prodiranje južne vojske prama tvrdjavi Brest-Litovsk. Vježbe svršile su ubojdom južne vojske, akoprem je imao neprijatelj pred sobom močvuru, koju bijaše moguće preći samo uzkim stazama.

U operacijama velikog sloga, u kojima odgovaraju citave vojske nekadanjim zbrojevima, stalaji moraju čak kad poneko skupine na braniku, da zamke drugim djelovima uspjeha napredak. Kod zadnje je uspjehje naše ofenzive sudjelovao Hindenburg sa spremnom svojom defenzivom, koja je vezala jake ruske čete, da nisu moguće priteći u pomoć ogroženju južnoj vojski. Molitke je kazao, da je strategija susutar potpomanajša, a j, upotrebljavajući pravog sredstva na pravom mjestu i u pravu doba. Prama sadanjim rezultatima naših vojvodja možemo biti zadovoljni sa načinom, kako se sluze ovim sustavom. Naša vrhovna vojna uprava dokazala je, da kod nje ne valjaju samo teorijska načela, već da su udovoljiti i zahtjevima trenutka, a da ne pušti s vidika veliku svrhu, i, da pokori svojoj volji namjeru neprijatelja. Time je zajamčena jedinstvenost operacija. Ali sasvim tim bit će veći ili manji djelovi vojske još uvijek po koji put prisiljeni, da se brane

ili na trg sv. Ivana i Pavla u Veneciji).

Premda je puljska općina 1458. zabranila bila prodati i izvažati kamenje, iščeznuše ipak malo po malo mnogi mausoleji i sarfofolji, kamenje iz rive, dige umjetnih luka, starih vila i palača uz more, da rese Veneciju.

Sva obala Istre od Pule do Pirana bijaše jedan kamenolom za Veneciju. Otuda je ona izvažala kolone, kapitele, mramore, kipove. I siročita Istra uzdajala je: Oduze se od mene sva ljepota moja. Mramorini i alabastrovi stupovi crkvi i kuća mojih rese raskošne palače dužduve; bujne šume moje, koje su me resile, kao kosa glavu djevice, isjekle se; djeca moja prikovana na galije.

Godine 1463. pade u turske ruke Bosna i Hercegovina. Mnogo vremena trle su tamošnje stanovnike svake nevolje. Mnogi hrabri junaci, izgubivši svoja imanja, uskočiše ili sami ili s obitelji u utvrđena mjesta u Hrvatsku i Dalmaciju, otkle su se krvavo osvećivali neprijatelju Krsta. U sporazumku s rođacima i prijateljima, koji su ostali u tužnoj domovini, napadali su oni iznenada na Turke, uzimali im plijen i nemilo ih ubijali.

(Nastavak slijedi.)

